

ופרל פינקל (2022), עמ' 16-23; המילון למונחי צה"ל (1998), עמ' 545
 12 בלוט, א' (2021, מאי). קומנדו מאז ולתמיד. בין הקטבים, 31-32, עמ' 73-91
 13 בלומנסון, מ' (1989). פאטון: האיש והאגדה. מערכות, עמ' 142
 14 תמיה, מ' (2012, ספטמבר). דילמות בלחימה בשטחים צפופי אוכלוסייה. צבא ואסטרטגיה, 4(2), עמ' 9
 15 BATTLE DAMAGE ASSESSMENT
 16 סון טסו (1998, תרגום). אמנות המלחמה. אסטרוולוג, עמ' 13
 17 שלח, ע' (2003). המגש והכסף. כנרת זמורה-ביתן, עמ' 41
 18 פרל, ג' (2023, אפריל). צה"ל, צה"ל, כבר באים - רות סוף, סוף למילואים?. בין הקטבים, 41

הרוצה להכריע ישמר בארגז הכלים שלו את הפעולה בעומק (עמ' 18)

1 הלה, ק' ופרל פינקל, ג' (2022). עוצבת הקומנדו - מאוסף יחידות מובחרות ל"אס בשרול" של צה"ל. מערכות, 494, עמ' 22
 2 הכוונה לא רק להגנה פיזית, אלא גם למרכזי כובד המוטמעים בתוך האוכלוסייה
 3 אנחנו יורים לעורפו - הוא יורה תמ"ס לעורפנו, אנחנו מגינים בגבול ופושטים ממנו לשטחו - הוא מגן ופושט מהגבול לשטחנו, אנחנו מפנים יישובים - הוא מפנה יישובים, אנחנו פועלים רקקעית בעורפו על מרכזי כובד - והוא?
 4 מתוך ריאיון עם מפקד המכללות ומפקדת העומק אלוף איתי וירוב במכון למחקרי ביטחון לאומי, דצמבר 2022
[HTTPS://YOUTU.BE/P1GQ3NMRB_E](https://youtu.be/P1GQ3NMRB_E)
 5 מור, ה"ג וגאלווי, ג"ל (2006). חיילים היינו וצעירים. (י' אייל, תרגום). צה"ל-פ"ם - המכון לחקר הטקטיקה והפעלת הכוח, הקדמה למהדורה העברית מאת אל"ם ירון פינקלמן, עמוד 9
 6 ון קרפלד, מ' (2008, 23 ביוני). מתוך הרצאה במושב "במה צה"ל השתנה לאורך השנים?", הכנס ה-13 לזכרו של אהרון יריב על מצב האומה, המכון למחקרי ביטחון לאומי
 7 ון קרפלד (2008)
 8 וירוב (2022)
 9 הלה ופרל פינקל (2022), עמ' 23

השפעת הלוגיסטיקה והשינוע על קרבות מוצנחים ומוסקים בעומק (עמ' 22)

1 ראו: ברלוביץ, א' (2022, 7 ביולי). על גבורה וטרגדיה - הצנחנים הרוסים בקרב גוסטומל. מערכות
 2 ראו "פשיטה" בתוך: המילון למונחי צה"ל (1998). אג"ס-תה"ד, עמ' 516
 3 ראו "איגוף אנכי" שם, 31
 4 ראו "עומק אסטרטגי" שם, 472
 5 ראו "אמנעה", "הונאה", "הטעיה", "מאמץ משני" ו"ריתוק" שם, 42, 126, 132, 279 ו-581

העומק: משחיקה להכרעה (עמ' 8)

1 אנסבכר, י' (2022, 28 בפברואר). הקרב על אנטונוב - החמצה אופרטיבית שהפכה לכישלון אסטרטגי. בין המערכות; ברלוביץ, א' (2022, 16 ביוני). מה עצר את התמרון היבשתי הרוסי בחודשיים הראשונים למלחמה?. בין המערכות
 2 עד הכניעה הסופית של ארגון פתח, הסתתר חאג' אסמאעיל במרחב הבקעא ולאחר מכן נמלט לתוניס
 3 יאיר, י' (1990). אתי מלבנון. מערכות

מבצעים מיוחדים במלחמה: רכיב מובנה במאמץ ההשפעה (עמ' 14)

1 אביטל, ד' (2012). לוגיקה בפעולה. כנרת-זמורה-ביתן, עמ' 75
 2 שגיא, א' (2012, 30 ביוני). הרצאה במלאת ארבעים שנה למבצע אנטבה. כפר ביאליק [HTTPS://BIT.LY/3N2G0Bp](https://bit.ly/3N2G0Bp)
 3 לאונרד, ר"א (עורך) (1977). על המלחמה: מדריך קצר לקלאוזוביץ. מערכות, עמ' 79
 4 המילון למונחי צה"ל (1998). אג"ס-תה"ד, עמ' 472
 5 נדל, חיים (2006). בין שתי מלחמות. מערכות, עמ' 232
 6 שלח, ע' (2011, 1 ביוני). מפקד אוגדת איו"ש: "לא בטוח שלפלסטינים יש אינטרס לשמור על רגיעה", רשת 13
 7 הראל, ע' ויששכרוף, א' (2008). קורי עכביש. ידיעות ספרים, עמ' 331-327
 8 הלה, ק' ופרל פינקל, ג' (2022). עוצבת הקומנדו - מאוסף יחידות מובחרות ל"אס בשרול" של צה"ל. מערכות, 494, עמ' 23; שלח (2011)
 9 יעד כזה יכול להיות גם ערכי מאוד ותקיף באש אבל ההישג יהיה שונה בתכלית אם תיבחר דרך פעולה של מבצע מיוחד
 10 טל, י' (1996). ביטחון לאומי: מעטים מול רבים. דביר, עמ' 158
 11 בשיח הציבורי, המחקרי והצבאי השתרש בלבול בין כמה מושגים בתחום: "כוחות מיוחדים", הם יחידות עליות מובחרות בעלות יכולות ייחודיות וממוקדות התומכות את כוחות הצבא הקונבנציונליים ופעולותיהן מוגדרות "מבצעים מיוחדים". יחידות אלו (דוגמת סיירת מטכ"ל, שייטת 13 ויחידת שלדג בצה"ל) יפעלו באופן רב-זרועי, לרוב בחשאי בתקופות שגרה ורגיעה, בעיקר במבצעי איסוף מודיעין ולעיתים בפשיטה התקפית על יעדים המחייבים יכולת מקצועית גבוהה וייחודית. "כוחות מובחרים" הם שלב ביניים בין יחידות מיוחדות לצבא "הרגיל", ובעלי כשירות ומיומנות מקצועית גבוהות יחסית וכוח אדם איכותי. בניגוד לכוחות המיוחדים, ייעוד הכוחות המובחרים הוא המלחמה ולא המבצעים המיוחדים. הם גמישים להפעלה בכל זירה ולכל אירוע ובעלי סד"כ רב. ביכולתם לפעול בחזית ובעומק, במבוזר ובמרוכז ובשיתוף פעולה רב-זרועי. כוחות מובחרים אלו, המכונים גם כוחות קומנדו, מוגדרים בצה"ל ככוחות "רגלים שהם לוחמי עליות המיומנים בלחימת חי"ר רגילה, אך הם פועלים גם במסגרות קטנות ובשיטה של לוחמה זעירה. לוחמים אלו מאומנים בעיקר להתקפות ולפשיטות בעומק שטח האויב". להרחבה ראו: הלה

- DEPARTMENT OF THE ARMY (1951). AIRBORNE OPERATIONS: A GERMAN APPRAISAL, DEPARTMENT OF THE ARMY, PP. 19–20; DEPARTMENT OF THE ARMY (1953). THE GERMAN CAMPAIGNS IN THE BALKANS (SPRING 1941), PP. 119–147; BUTLER, J. (ED.) (1956). HISTORY OF THE SECOND WORLD WAR: THE MEDITERRANEAN AND THE MIDDLE EAST VOL II: THE GERMANS COME TO THE HELP OF THEIR ALLY (1941). HIS MAJESTY'S STATIONERY OFFICE, PP. 121–150; MARK, W. (1961, NOVEMBER). DIE EROBERUNG DES FLUGPLATZES MALEMES DURCH LUFTLANDTRUPPEN - KRETA 1941. ASMZ, PP.540–546, 612–614; BEEVOR, A. (1991). CRETE: THE BATTLE AND THE RESISTANCE. PENGUIN BOOKS; MASON, C. (2000). FALLING FROM GRACE: THE GERMAN AIRBORNE IN WORLD WAR II. MARINE CORPS UNIVERSITY; BIANK, M. A. (2003). THE BATTLE OF CRETE: HITLER'S AIRBORNE ;GAMBLE. FORT LEAVENWORTH
- 6 על מבצע זה ראו: גאלבין, ג' (1972). היורדים לקרב: הסתערות מן האוויר. מערכות, עמ' 26–33
- 7 הרכב הכוח: כוח "בטון" – פלוגה בפיקודו של ליטננט (סגן) גרהרד שאכט (SCHACHT), מנה 96 איש – לכיבוש גשר פרונהובן (VROENHOVEN); כוח "פלדה" – פלוגה בפיקודו של אובר ליטננט (סגן ראשון) גוסטב אלטמן (ALTMAN), מנה 92 איש – לכיבוש גשר פלטווצלט (VELDWEZEKT); "כוח ברזל" – פלוגה בפיקודו של ליטננט (סגן) מרטין שאכטר (SCHACHTER), מנה 96 איש, לכיבוש גשר קאנה (CANNE); "כוח גרניט" – פלוגת הנדסה מוטסת בדאונים בפיקודו של אובר ליטננט (סגן ראשון) רודולף ויטצ'יך (WITZIG), מנה 85 איש, לכיבוש המצודה; 41 דאונים מדגם DFS-230 מטוסי תובלה מדגם JUNKER JU-52. על המטוסים והדאונים של הצבא הגרמני במלחמת העולם השנייה ראו: MILITARY INTELLIGENCE SERVICE (1942). ENEMY AIRBORNE FORCES, WASHINGTON: WAR DEPARTMENT, PP. 33–56
- 8 Stuka Ju-87R. לפירוט על מטוסי היירוט וההפצה הגרמניים ראו: WWW.WARBIRDSRESOURCEGROUP.ORG
- 9 הורן, א' (1971). כך נפלה צרפת. מערכות, עמ' 126–128; גאלבין (1972), עמ' 33–42; לידל הארט, ב"ה (1986). הצד השני של הגבעה: שיחות עם גנרלים גרמנים. מערכות עמ' 118–119;
- DEPARTMENT OF THE ARMY (1951). AIRBORNE OPERATIONS: A GERMAN APPRAISAL. DEPARTMENT OF THE ARMY, PP.18; MARZEK, J. E. (1970). THE FALL OF EBEN EMAEL: PRELUDE TO DUNKERQUE. ROBERT B. LUCE; WITKOWSKI, P. (2004, MARCH-APRIL). GLIDER ASSAULT ON EBEN EMAEL AS AN ARCHETYPE FOR THE FUTURE. INFANTRY MAGAZINE
- 10 הרכב הכוח: חיל אוויר – 228 מפציצים מהדגמים DORNIER DO HEINKEL 111H; 205 ו-17, JU-88 ו-90 MESSERSCHMITT BF-110C/D 90 מטוסי יירוט, 87R; 180 ו-50 MESSERSCHMITT BF-109; 50 מטוסי תובלה מדגם JUNKER JU 52; 80 דאונים מדגם DFS-230. יש גרסאות שונות למספר המטוסים שהשתתפו במבצע. לכן יש להתייחס אל המספרים בעירובן מוגבל. צי – משחתת וכמה סירות טורפדו איטלקיות, 63 סירות מנוע להובלת חיילים וציוד, שבע ספינות משא (300 טון). כוח יבשתי – דיוויזיית הצנחנים השביעית (רגימנט סער אווירי ושלושה רגימנטים של צנחנים), הדיוויזיה ההררית החמישית; רגימנט מהדיוויזיה ההררית השישית; כמה יחידות לוגיסטיקה. בסך הכול 22,000 חיילים, שמתוכם 15,000 חיילים היו אמורים לנחות מהאוויר ו-7,000 היו אמורים לחבור אליהם דרך הים. יש מקורות הטוענים שרק 5,000 איש היו מיועדים לנחות מהים, ראו: אורן, א' (1953). ילקוט גייסות מוטסים. מערכות, עמ' 26
- 11 מצוטט אצל לידל הארט (1986), עמ' 171
- 12 על מבצע זה ראו: גאלבין (1972), עמ' 199–222
- 13 הרכב הכוח המוצנח: 20,011 צנחנים; 14,549 חיילים המוטסים בדאונים; 1,736 כלי רכב; 263 קיני ארטילריה; 1,438 מטוסי תובלה "דקוטה" 135; C-47 מפציצים מדגם B-24 אשר שימשו כמטוסי תובלה והצנחה; 2,160 דאונים מדגם CG-4A WACO; 916 דאונים מדגם AIRSPEED HORSES; 64 דאונים מדגם GENERAL HAMILCARS; 3,342 טונות תחמושת; 590 טונות אספקה. לפירוט על מטוסי התובלה והדאונים של בעלות הברית ראו: WWW.WARBIRDSRESOURCEGROUP.ORG
- 14 יש גרסאות שונות למספר המטוסים שהשתתפו במבצע, לכן יש להתייחס אליהם בעירובן מוגבל
- 15 גשר צבאי העשוי ממפרקי מתכת ומתמכים אחידים שהוכנו מראש והמורכב בתנאי שדה
- 16 לא יודע בדיוק כמה חיילים גרמנים, השייכים לדיוויזיית הפנצר אס"אס התשיעית והעשירית, שהיו באותה עת באזור ארנהיים
- 17 WARREN, J. C. (1956). AIR OPERATIONS IN WORLD WAR II, EUROPEAN THEATER. AIR UNIVERSITY; KERSHAW, R. J. (2004). 'IT NEVER SNOW IN SEPTEMBER': THE GERMAN VIEW OF MARKET-GARDEN AND THE BATTLE OF ARNHEM, SEPTEMBER 1944. IAN ALLEN PUBLISHING, PP. 322; CLAUSS, T. M. (2011). THE U.S. ARMY AIRBORNE DIVISION, 1942–1945 CONCEPT, COMBAT AND EVOLUTION. FORT LEAVENWORTH
- 18 אורן (1953), עמ' 65–75; גאלבין (1972), עמ' 199–222; רייאן, ק' (1979) גשר אחד רחוק מדי. מודן
- 19 הרכב הכוח: 14,000 צנחנים צרפתיים, דרום וייטנאמים ואנשי לגיון זרים; 10 טנקים מדגם M-24; מטוסי "דקוטה"; סיוע

- גיליון 16-17, עמ' 177-191
- 2 נדל, ח' (2015). המעז מנצח. מערכות ומודן
- 3 בנאי, י' (1977, על-פי אפרים קישון), המוסך, הגשש החיוור - עובדים עלינו עבודה עברית
- 4 שמיר, א' (2014). פיקוד משימה. מערכות ומודן, עמ' 19
- 5 גולן, ש' (2018). המלחמה להפסקת ההתשה, מודן ומחלקת היסטוריה, עמ' 150
- 6 ארגמן, י' (1998). זה היה סודי ביותר, משרד הביטחון, עמ' 354
- 7 שם. ארגמן (1998), עמ' 344
- 8 כפיר, א' (1981). צה"ל בחילו - כרך 4, צנחנים. רביבים וספרית מעריב, עמ' 140
- 9 שם
- 10 אלמוג, ד' (2003), דבר המפקד. אתר חטיבת הצנחנים
- 11 אלמוג, ד' (יוני 2012). מקום המפקד בקרב. מערכות. 443, עמ' 29-27
- 12 שלח, ע' (2022). פעולה בעומק חיונית, מפקדת העומק לא בהכרח, מבט על, גיליון 1670, המכון למחקרי ביטחון לאומי
- 13 שם
- 14 שלח, ע' ולימור, י' (2007). שבויים בלבנון. ידיעות ספרים, עמ' 253
- 15 שקדי, א' (2021). למה מי זה מייקל?!, ידיעות ספרים, עמ' 199-201
- 16 גולן, ש' (2022). אש בלבנון 2006. מודן ומחלקת היסטוריה, עמ' 319-317
- 17 ברעם, א' (11 בספטמבר 2022). נאום בטקס חילופי מפקד פיקוד הצפון, מחנה דד
- 18 אורטל, ע' (אוקטובר 2012). שובו של ה"פתחלנד". מערכות. גיליון 445, עמ' 32-37
- 19 ברלוביץ', א' (7 ביולי 2022). על גבורה וטרגדיה - הצנחנים הרוסים בקרב גוסטומל בין המערכות
- 20 הכט, ע' (9 במאי 2022). אוקראינה - תמונת מצב ביניים. מסמך פרטי של המחבר
- 21 הלוי, ה' (16 בינואר 2023). אני מקבל עלי. אתר צה"ל
- 22 ידעי, ת' ואורטל, ע' (22 באוקטובר 2022). תנו למטכ"ל לנצח: המפתח להתמודדות עם איראן נמצא בפיתוח הכוח הטריטוריאלי. בין הקטבים, גיליון 39
- טקטי של חיל האוויר הצרפתי המוצב באזור; 36 מטוסי C-119 אמריקניים; 2 טייסות של מטוסי קרב מדגם F8F; 10 מפציצים מדגם B-26 אמריקניים; 24 תותחים 105 מ"מ; 4 תותחי הוביצר 155 מ"מ; 32 מרגמות 120 מ"מ
- 19 הימים הם לפי ספירה שלי
- 20 MARTIN N. E. (1956, JUNE). DIEN BIEN PHU AND THE FUTURE OF AIRBORNE OPERATIONS. MILITARY REVIEW, PP. 19-26; MAYER, C. (1974). DIEN BIEN PHU. WAR MONTHLY, 5, PP.21-31; GRANT, R. (2004, AUGUST). DIEN BIEN PHU. AIR FORCE MAGAZINE, 87(8), PP. 78-84; RILEY, J. (2010). DECISIVE BATTLES: FROM YORKTOWN TO OPERATION DESERT STORM. CONTINUUM, PP. 181-195; BLOOMER, H. D. (1991). AN ANALYSIS OF THE FRENCH DEFEAT AT DIEN BIEN PHU
- 21 במהלך המבצע נדרשו 1,568 גיחות של מסוקי צ'ינוק CH-47
- 22 סקירה זו תעסוק רק בכוח הצנחנים:
- HQ. 101ST AIRBORNE DIVISION, THE BATTLE OF DONG AP BIA, UNITED STATE ARMY, 24 MAY 1969; HQ. 2ND BATTALION (AM) 501ST ABN INFANTRY 2ND BRIGADE 101ST AIRBORNE DIVISION, COMBAT OPERATIONS AFTER ACTION REPORT - OPERATION APACHE SNOW, 22 JUNE 1969; HQ. 3RD BRIGADE 101ST AIRBORNE DIVISION, COMBAT OPERATIONS AFTER ACTION REPORT - OPERATION APACHE SNOW, 25 JUNE 1969; CORPS XXIV, COMBAT OPERATIONS AFTER ACTION REPORT - OPERATION APACHE SNOW, 27 AUGUST 1969
- 23 כוחות האוגדה: 13,500 חיילים; רגימנט האווירייה הראשון של ה-101 - 320 מסוקים מסוגים שונים; 2,000 כלי רכב שונים
- 24 מספר המסוקים שהשתתף בגיחות לא פורסם
- 25 פוגניס, ו"ג וראו, ה"א (1992, מרס). תחזוקה טובה היא עוצמה קרבית: הסיוע התחזוקתי למבצע "סופת המדבר". מערכות, 323, עמ' 6-15; סקיילס, ר"ה (1997). ניצחון ודאי במדבר (י' אייל, תרגום). אג"ם-תוה"ד;
- BRODERICK, J. D. (1993). AIR ASSAULT LOGISTICS DURING DESERT STORM: A PERSONAL EXPERIENCE MONOGRAPH U.S. ARMY COLLEGE; FINLAN, A. (2003). THE GULF WAR. 1991. ROUTLEDGE; RILEY (2010), PP. 196-210
- 26 THE NATIONAL ARCHIVES (1941, JUNE). CRETE MAY, 1941, WO 169/949, P.4

מי שלא מעז (עמ' 30)

- 1 פינקל, מ' והירש, א' (יולי 2018). הפשיטה (היבשתית) - תפקידיה האסטרטגיים ובבניין הכוח למלחמה. בין הקטבים.

"עין לציון דומיה": הצורך בהשתנות האיסוף הקרבי הנייד (עמ' 36)

- 1 מונחי יסוד, המרכז למורשת המודיעין (נדלה מהאתר בצה"ל"ט ב-6 בינואר 2016)
- 2 סיבוני, ג' ובזק, י' (2021, 1 ביוני). "תפיסת הניצחון": הצורך בתפיסת לחימה מעודכנת. מכון ירושלים לאסטרטגיה ולביטחון
- 3 מסילתי, נ' (2015, 2 באפריל). האיסוף הקרבי במערך המתממן בעידן הנוכחי. עבודה סמינריונית במסגרת פו"ם, עמ' 6
- 4 על הצורך בשילוב כוחות האיסוף בקדמת הכוחות טען בזמנו

- מסמך פנימי
GUARDING ANGEL, COMMANDING GENERAL US MARINE 25
CORPS
26 ברלוביץ, א' (2021). חשיפה-תקיפה בצבא רוסיה. מערכות,
491
27 שם
28 חלון הזמנים לאיתור ולתקיפת האויב
29 אשר אני מכנה בשם תמ"ן (תורפה מבצעית נשלטת)
30 לאחר אישור הוצאת לוחמים מצוותי 414 באימון המתקדם
להכשרות צלפים במתקן אדם
31 את החשיבות שבשמירת הכשירות ניתן ללמוד גם מקרב של
צבא צפון וייאטנם נגד הכוחות האמריקניים. בעבודתו של סרן
נתנאל אמסלם מחודדת החשיבות של שמירת כשירות הצוותים
הלוחמים בהתמודדות עם אויב וצוין כי: "הושם הדגש באימונים
על כושר גופני, כאשר אחד האימונים היה טיפוסים במדרונות
ונשיאת משקלים גדולים. וכמובן אימוני הסוואה מתקדמים".
אמסלם, נ' (2013, 30 במרס). מה הגורמים שמסייעים לכוחות
קטנים להשיג הישג משמעותי בקרבות אל מול כוחות גדולים.
עבודה במסגרת המלט"ק
32 בן חיים, א' (2011). הפעלת כוחות קטנים בעומק האופרטיבי.
עבודה סמינריונית במסגרת פו"ם
33 NAVMC 3500.55A RECONNAISSANCE TRAINING AND
READINESS MANUAL
34 סיכום מבצע "עלות השחר" (2022)
35 "שידור לאחור ניידי": אמצעי המאפשר שידור אמצעי האיסוף
הניידים לאחור ושידור בחמ"לים
- נדרשת הגנה טובה יותר לעורף מפני אש האויב**
המתעצמת (עמ' 44)
- 1 רודניק, ר' (2014). אבולוציית המערכה הצבאית – הזיקה בין
הפעלת הכוח הצבאי למאפייני סביבת המלחמה. www.idf.il
טירה, ר' (2008). המאבק על טבע המלחמה. INSS
אבידור, ג' (2015). הרהורים על לחימה דינמית בסביבה דינמית.
מערכות, 460
איזנקוט, ג' (2010). השתנות האיום? המענה בזירה הצפונית.
צבא ואסטרטגיה, כרך 2 (גיליון 1), 23–32
2 הרמטכ"ל מזהיר – במלחמה הבאה עם חמאס, עוצמת האש על
העורף תהיה גדולה משמעותית (2019), אשדודנט
מזרחי, א', דקל, א', בזק, י' (2020). המלחמה הבאה בצפון:
תרחישים, חלופות אסטרטגיות והמלצות. INSS
פקד, כ', אלרן, מ' (2017). מהלומה במרחב עירוני: תרחיש הייחוס
המעודכן לחזית האזרחית בישראל. INSS
בוחבוט, א' (2022). במערכה מול חיזבאללה קצב האש יהיה
גבוה פי 10, ישוגרו 4,000 רקטות ביום לעבר העורף. וואלה
3 בוחבוט, א' (2019). תמרון עמוק בשטח והרס עצום של תשתיות
טרור: כך תיראה המערכה הבאה בעזה. וואלה
- מפקד אמ"ן אלוף אביב כוכבי: "מעצם משימתו, האיסוף הקרבי
היה, הווה ועתיד להיות תמיד בחוד החנית בקו המגע הראשון".
דאובה, נ' (2011). היערכות להגנה כנגד כוחות בלתי סדירים.
עבודה סמינריונית במסגרת פו"ם
5 אשר, ד' (2013). האיסוף הקרבי: הצופה לפני המחנה: בחזית
המודיעין, חיל האיסוף הקרבי ומורשתו. מודיעין פצ"ן, עמ' 6
6 מערכת אתר צה"ל (13 בפברואר). המערכת שתוביל את
צה"ל בשנים הקרובות יוצאת לדרך: הצצה למה שהולך לקרות.
אתר צה"ל
7 מערכת אתר צה"ל (6 במאי). כך יוסבו הפלוגות המסייעות
לפלוגות חשיפה תקיפה. אתר צה"ל
8 סיכום תפקיד תא"ל נמרוד אלוני, מאו"ג עזה בזמן מבצעים 'שומר
החומות', 'עלות השחר' וכותב תפיסת 'קיר הברזל', 2022
9 סיכום מבצע "שומר החומות" (2021), מסמך פנימי גדוד 414;
סיכום מבצע "עלות השחר" (2022), מסמך פנימי גדוד 414
10 תחקיר ירי נ"ט בנתיב העשרה לעבר רכב צבאי ומות הלוחם
סמ"ר עומר טביב ז"ל (2021), אוגדת עזה, מסמך פנימי
11 תחקיר ירי דו"צ ומותו של סרן טל נחמן ז"ל (2014), אוגדת עזה,
מסמך פנימי
12 תחקיר (2014)
13 סיכום גדודי מבצע "צוק איתן" (2014), גדוד 414 מסמך פנימי
14 "מיקום צוות עם תבל נשלט כיום בגזרת האוגדה מהווה תנאי
מבצעי להתמקמות (או בלון טקטי) וזאת לאור איום הנ"ט. בכדי
לעמוד במשימה בצורה איכותית ומספקת בחירום גדוד 414
נדרש בעשרה מת"ני תבל נשלט, כיום מתוקננים חמישה בלבד",
שם
15 סיכום גדודי מבצע "שומר החומות" (2021), גדוד 414 מסמך
פנימי
16 מסמכים הכוללים נתונים מקצועיים אשר תורמים ליכולתו של
מפקד הצוות להתמקם בעמדה
17 אפשר לראות דוגמה לתפקוד שכזה במדריך של המרינס רלוונטי
בהקשר הפעלת צוותי תצפית בהקשרי הכוונת והפעלת אש:
SUPPORTING ARMS OBSERVER, SPOTTER, AND CONTROLLER
(2016, MAY). US MARINE CORPS
18 סיכום מבצע "עלות השחר" (2022, 18 באוקטובר), גדוד 414,
מסמך פנימי
19 מקלע נשלט בקוטר 0.5 מ"מ אשר מופעל מחמ"ל האיסוף
20 יחידת צידוד והגבהה נשלטת, המאפשרת התמקמות של כוח
האיסוף במקום מוגן ואחורי יותר מהאמצעי
21 אמצעי תצפית איכותי ליום וללילה
22 US MARINE CORPS (2016)
23 McCAUL, M.T. (2015). BLUEPRINT FOR SOUTHERN BORDER
SECURITY. IN: U.S. SOUTHERN BORDER SECURITY: ANALYSIS,
RECOMMENDATIONS, AND COLLABORATIVE MECHANISMS.
1–44
24 סיכום חטיבה 300 למבצע הונאה במרחב אביבים (2020),

- 4 גרינווד, ח' (2018). טנקים ויחידת עילית: "צבא היבשה" של
 חיזבאללה. ישראל היום
- 5 שם
- 6 לב רם, טל (2022). מאיראן ועד חיזבאללה: אלה האתגרים עמם
 יצטרך להתמודד הרמטכ"ל הבא. מעריב
- 7 קליימן, ש (2022). חיזבאללה לקח אחריות על שיגור הטיסן:
 "מבצע איסוף מודיעין". ישראל היום
- 7 פינקלה, ק' (2022). צה"ל חושף: ה"יערנים" של חיזבאללה.
 ערוץ 7
- 8 אורטל, ע' (2021). להדליק את האור, לכבות את האש. [HTTPS://WWW.IDF.IL](https://www.idf.il)
- 9 רביב, א' (2021). כמה היא עלתה וכמה היא חוסכת: כיפת ברזל
 במספרים. דבר
- 10 מבצעי כוחות היבשה, מבצעים הגנתיים. כך שלישי. פרסום
 פנימי
- 11 מבצעי כוחות היבשה, מבצעים הגנתיים כך שני. פרסום פנימי
- 12 רובין, ע' (2011). מערכת ההגנה האקטיבית כיפת ברזל בפעולה:
 הערכה ראשונית. מרכז בגין-סאדאת, אוניברסיטת בר-אילן
- לנדאו, א', ברמנט, ע' (2014). 'כיפת ברזל': ההגנה מפני טילים
 בתפיסת הביטחון הישראלית. INSS
- 13 הכלל קרוי על שם הכלכלן האיטלקי וילפרדו פארטו, שזיהה כי
 המקור של 80% מהפעילות בתחום מסוים הוא 20% הגורמים
 הפעילים
- 14 זוהי משמעות הכלל 80/20 שטבע פארטו ושפיתחו אחרים
 בעקבותיו
- 15 כץ, א' (2022). כולם יודעים מה הם עשו ב-11 ימים, אבל מה
 קרה ב-354 האחרים? [HTTPS://WWW.IDF.IL](https://www.idf.il)
- ארקין, ד' (2017). מעניקים מעטפת הגנה ארצית. [WWW.ISRAELDEFENSE.CO.IL](http://www.israeldefense.co.il)
- 16 כיוון ההיערכות של הגנה אקטיבית הוא זה שלעברו צופים מערבי
 הגילוי כדי לאתר שיגורים, ולעברו ישיגור המיירטים. לרוב מדובר
 בכיוון מוגדר לכל רכיב אך באמצעות שילוב של כמה רכיבים
 לכיוונים שונים ניתן ליצור מערך היקפי
- לאמץ את הכישלון בהצלחה:**
- הכישלון כערך מקדם יצירתיות בצה"ל (עמ' 48)**
- 1 סוינטון, א"ד (2011). הגנת מעברות פתיים. מערכות (המקור
 פורסם בשנת 1904)
- 2 MAXWELL, J. C. (2000). FAILING FORWARD: TURNING
 MISTAKES INTO STEPPING STONES FOR SUCCESS.
 HARPERCOLLINGS LEADERSHIP
- 3 הטיית אישוש (CONFIRMATION BIAS) היא הנטייה להעדיף
 מידע המאשר נקודת מבט קיימת ולהקדיש תשומת לב פחותה
 לעדויות התומכות באפשרויות חלופיות. במקרה זה, נקודת
 המבט הקיימת היא שהפעילות מתקיימת כסדרה, על אף עדויות
 המרמזות על אי-הצלחה
- 4 עקביה, ג' (2014). FCS: החלום ושברו. מערכות, 458, עמ' 22-29
- 5 FLYVBERG, B. (2021). TOP TEN BEHAVIORAL BIASES
 IN PROJECT MANAGEMENT: AN OVERVIEW. PROJECT
 MANAGEMENT JOURNAL, 52(6), 531-546
- 6 WILLIAMS, T., & KLAKEGG, O. J. (2010). EARLY WARNING
 SIGNS IN COMPLEX PROJECTS [PAPER PRESENTATION]. PMI®
 RESEARCH CONFERENCE DEFINING THE FUTURE OF PROJECT
 MANAGEMENT, WASHINGTON, DC, UNITED STATES
- 7 מבקר המדינה (דו"ח שנת 2016). צבא ההגנה לישראל – הפקת לקחים
 בצה"ל ויישומם (דו"ח שנת 2016)
- 8 DALIO, R. (2017). PRINCIPLES: LIFE AND WORK. SIMON &
 SHUSTER
- 9 מצפן הרמטכ"ל בכף היד (ל"ת). הראשונים לתחקר את עצמנו
 [ערוץ יוטיוב]. YouTube. נדלה ב-20 בנובמבר 2022
- 10 COPE, J., CAVE, F., & ECCLES, S. (2004). ATTITUDES OF
 VENTURE CAPITAL INVESTORS TOWARDS ENTREPRENEURS
 WITH PREVIOUS BUSINESS FAILURE. VENTURE CAPITAL,
 6(2-3), 147-172
- 11 JACKSON, K., & KIDDER, K. L. (2020). RAISING THE FLAG:
 IMPLICATIONS OF U.S. MILITARY APPROACHES TO GENERAL
 AND FLAG OFFICER DEVELOPMENT. RAND; TRIMAILO, T.
 (2017). EPIC FAIL: WHY LEADERS MUST FAIL TO ULTIMATELY
 SUCCEED. MILITARY REVIEW, NOVEMBER-DECEMBER,
 94-99
- 12 אבולעפיה, א' (2010). האומץ להביע דעה. מערכות 433,
 27-20
- 13 ROOSEVELT, T. (1910). CITIZENSHIP IN A REPUBLIC AND THE
 MAN IN THE ARENA: SPEECH AT THE SORBONNE, PARIS,
 APRIL 23, 1910
- 14 אף שתכנון מוכוון הצלחה (SUCCESS ORIENTED), הוא חלק
 מגישה רווחת בניהול פרויקטים שעניינה ניהול מוכוון הישגים,
 השימוש במונח הפך להיות שגור מחוץ להקשרו
- 15 הק"א 10/1
- 16 פיטר סקילמן, מומחה בטכניקות חשיבה יצירתית, תיאר זאת
 כך בתוכנית NIGHTLINE של ABCNEWS מ-13 ביולי 1999:
 1999 INNOVATUS. (2010, MARCH 30). THE DEEP DIVE –
 PART 2 OF 3 [VIDEO]. YouTube
[HTTPS://YOUTU.BE/PVZ8PMKG1DO](https://youtu.be/pvz8pmkg1do)
- 17 צור, י' (2001). FCS – תפיסה מהפכנית בצבא היבשה של
 ארה"ב. מערכות, 374, 46-49
- 18 PERNIN, C. G., AXELBAND, E., DREZNER, J. A., DILLE, B.
 B., GORDON, J., HELD, B., MCMAHON, K. C., PERRY, W.
 L., RIZZI, C., SHAH, A. R., WILSON, P. A., & SOLLINGER, J.
 M. (2012). LESSONS FROM THE ARMY'S FUTURE COMBAT
 SYSTEMS PROGRAM. RAND
- 19 עקביה, ג' (2014). FCS: החלום ושברו. מערכות, 458, עמ' 22-29

6 פ"פ ואשצ'נקו, בתוך: המלחמה הסובייטית באפגניסטן, עורכים: לסטר גראו ומיכאל גראס, הוצאת מערכות, ינואר 2005.
7 אנסבר, י' (2022, 28 בפברואר). הקרב על אנטונוב – החמצה אופרטיבית שהפכה לכישלון אסטרטגי. בין המערכות
8 החלטת הדומא מ-13 בדצמבר 1994. [HTTP://TRANSCRIPT. DUMA.GOV.RU/NODE/3123](http://transcript.duma.gov.ru/node/3123)

אתגרי האיגוף הימי והנחיתה מהים עבור זרוע הים (עמ' 62)

1 ALEXANDER, JOSEPH H (2008) "HIT THE BEACH", MILITARY LT. GEN. BERNARD E. HISTORY, 25(4), 28–36
2 TRAINOR שירת במרינס בשנים 1946–1985 כמפקד גדוד. בין השאר השתתף במלחמת וייטנאם ובמלחמת קוריאה. לאחר שחרורו שימש ככתב הצבאי של ה"ניו יורק טיימס" וכן כפרשן צבאי
3 לידל הארט, ב"ה (1981). "גמישות אמפיבית וכוחות אמפיביים". צקלון 9, 14–20, עמ' 20. לידל הארט טבע את המושג "אסטרטגיה של גישה עקיפה" בהמשך למחקר שבחן את האיום האמפיבי שהוטל על צבא גרמניה במלחמת העולם השנייה. הוא הראה כיצד אחוזים גדולים של הגייסות הגרמניים נשאו רתוקים לחופי האוקיינוס האטלנטי מחשש לנחיתה, במקום להצטרף לקרב נגד רוסיה
4 "אג"ם-תורה"ד (1998). המילון למונחי צה"ל, עמ' 31, צבא הגנה לישראל. "איגוף אנכי; איגוף או לפיתה של מערכים ושל כוחות יבשתיים של האויב, הנעשים באמצעות כוחות יבשה מוטסים, מוצנחים או מונחתים מכלי טיס בעורף האויב. איגוף אנכי שונה מאיגוף קרקעי רגיל וממבצעי הולכת כוחות בדרך האוויר (שאינם איגוף אנכי) בכך שבין הכוח המונחת ובין הכוח היבשתי, הידידותי העיקרי, חוצצים כוחות ניכרים של האויב. האיגוף האנכי ייחשב טקטי או מערכתי, לפי סוגי יעדיו, לפי תוצאותיו (אפקטים) ולפי רמת הדרג המנהל אותו
5 GEOFFREY, T. (2013). SEAPOWERS: A GUIDE FOR THE TWENTY-FIRST CENTURY, עמ' 255–256. במאמר זה בחרנו להשתמש במושג "נחיתה מהים" ולא "החפה". הראשון מבטא מכלול של פעולות כדוגמת ההפלגה אל היעד ושלב ההתקרבות לחוף. "החפה" מתייחסת בדרך כלל לשלב הסופי של העלייה אל החוף
6 מהי שליטה ימית? לצורך הדיון במאמר זה בחרנו את ההגדרה שלפיה השליטה בים היא מצב המתקיים במקרה שלכוחות ימיים עומדת היכולת לבצע קשת רחבה של מבצעים ברמת סיכון סבירה בנוגע לאיום וליעדים המבצעיים שנקבעו להם. נראה שלעניין האיגוף הימי והנחיתה מהים, הגדרה זו היא המתאימה ביותר – כיוון שהיא מרחיבה את המשמעות של השליטה בים לכל הפעילות והצרכים של הצי בים, ובכלל זה הפעילות נגד החוף ובאזור חוף הנחיתה (LITTORAL WARFARE). העדפנו הגדרה זו על-פני העליונות הימית (COMMAND OF THE SEA)

SYED, M. (2015). BLACK BOX THINKING. PORTFOLIO 20
PROJECT MANAGEMENT INSTITUTE (2021). A GUIDE TO THE 21
PROJECT MANAGEMENT BODY OF KNOWLEDGE (PMBOK
GUIDE) – SEVENTH EDITION AND THE STANDARD FOR
PROJECT MANAGEMENT
22 מסמך פנימי
ROBERTS, L. (2010). ANALYSIS PARALYSIS – A CASE OF 23
TERMINOLOGICAL INEXACTITUDE. DEFENSE AT&L, JANUARY–
FEBRUARY
/HTTPS://EN.FUCKUPNIGHTS.COM 24
SYED, M. (2015). BLACK BOX THINKING. PORTFOLIO 25
ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION. (2019). 26
INNOVATION MANAGEMENT – INNOVATION MANAGEMENT
SYSTEM – GUIDANCE (ISO STANDARD No. 56002:2019
HTTPS://WWW.ISO.ORG/OBP/UI/#ISO:STD:ISO:56002:ED-
1:V1:EN
27 "צה"ל רואה בתחקיר כלי מרכזי – מנהיגותי ומקצועי – של המפקד ללמידה ולהשתפרות ביחידתו וביחידות כפופות לו, והוא חיוני לשם קבלת המידע הדרוש כדי להפיק לקחים וליישמם. תכלית התחקיר ויישום הלקחים היא לשפר את תחומי הפעילות השונים בצבא ולמנוע הישנות של אירועים בלתי רצויים"; מבקר צה"ל (2016). צבא ההגנה לישראל – הפקת לקחים בצה"ל ויישומם (דו"ח שנתי 66)
28 הפ"ע 2.0702 "תחקיר שחל עליו חסיון" (2003, 21 בספטמבר)

המערכה הרוסית באוקראינה -

מודל סובייטי להתערבות צבאית (עמ' 56)

1 ברלוביץ', א' (2022, 16 ביוני). מה עצר את התמרון היבשתי הרוסי בחודשיים הראשונים למלחמה? בין המערכות; הנקין, י' (2022, 8 במאי). שלושת "הגדולים" מכים שוב: לקחים צבאיים ראשוניים מחודשיים של מלחמה באוקראינה. בין המערכות; זין, א' (2022, 30 במאי). מלחמת רוסיה-אוקראינה הכישלון הלוגיסטי. בין המערכות
2 PAUL, D.W. (JUNE 1971). SOVIET FOREIGN POLICY AND THE INVASION OF CZECHOSLOVAKIA: A THEORY AND A CASE STUDY. INTERNATIONAL STUDIES QUARTERLY. VOL. 15, No. 2, PP. 159-202; DAVY, R. (AUTUMN, 1978). SOVIET FOREIGN POLICY AND THE INVASION OF CZECHOSLOVAKIA. INTERNATIONAL JOURNAL. VOL. 33, No. 4, PP. 796-803
3 BROMKE, A. (WINTER 1968). CZECHOSLOVAKIA AND THE WORLD: 1968. CANADIAN SLAVONIC PAPERS/REVUE CANADIENNE DES SLAVISTES, VOL. 10, No. 4
4 VALENTA, J. (FALL 1980). FROM PRAGUE TO KABUL: THE SOVIET STYLE OF INVASION. INTERNATIONAL SECURITY. VOL. 5, No. 2, PP. 114-141
5 IBID

- ימית מובטחת בזירה. ראו: זוהר, א' (1985) "אסקורט", "רביב" פשיטות בחוף מפרץ סואץ ספטמבר 1969. מערכות 297. 15-23, עמ' 23
- 15 חורב, ש' (2021). המרחב הימי, אסטרטגיה ימית ומה שביניהם. עמ' 174-176, 461-454 מערכות; GROVE, E. (1998) "PRINCIPLES OF MARITIME STRATEGY", IN GROVE ERIC & HORE PETER (Ed.), DIMENSIONS OF SEA POWER: STRATEGIC CHOICE IN THE MODERN WORLD, UNIVERSITY OF HULL Press, 26-31. עמ' 28
- 16 רז, ג' (2010). הפעלת אש מהים לצורך השתתפות בקרב היבשה. צבא ואסטרטגיה 2(2), 17-31, עמ' 19
- 17 דוגמה יפה לכך היא הנחיתה של הבריטים בחופי פוקלנד ב-1982. למרות העובדה שהייתה להם שליטה ימית מוחלטת, לא הייתה להם עליונות אווירית. במהלך היום שלאחר הנחיתה - עם השיפור במזג האוויר - היתרון האווירי של הארגנטינאים באזור הנחיתה באיי פוקלנד החל לבוא לידי ביטוי, ומטוסיהם תקפו את הספינות שעסקו בפריקת הכוחות לנחתות לצורך הנחתתם בחוף. בתקיפות אלה נפגעו שתי משחתות בריטיות, ופריגטה אחת טובעה. אם כך, לא רק שזרוע הים צריכה לדאוג לשליטה ימית, אלא היעדר עליונות אווירית יכול לגרום לכך שהשליטה הימית תהפוך לחסרת משמעות, ומשתמע מכך - למנוע את אפשרות ביצוע האיגוף הימי והנחיתה מהים
- 18 רז, ג' (2010). הפעלת אש מהים לצורך השתתפות בקרב היבשה. צבא ואסטרטגיה 2(2), 17-31, עמ' 20-25
- 19 אמברוז, סטיבן (2002). יום הפלישה (מ' ברקאי, מתרגם). זמורה-ביתן, עמ' 223-241
- 20 חשאיות היא פן נוסף של ההונאה וההטעיה, והיא איננה נדונה במאמר זה. מדובר בחשאיות החלה בעצם בניית היכולת ועד הפעלתה. חשאיות היא שאלה של מדיניות רחבה ומתמשכת, ונוגעת לשאלת הפעלת הכוח רק בצורה מעטה
- 21 עד סוף 1943 ביצעו בעלות הברית שלוש התקפות אמפיביות מוצלחות: בצפון אפריקה (8 בנובמבר 1942), בסיציליה (10 ביולי 1943), ובסלרנו שבאיטליה (9 בספטמבר 1943). ראו: רז, ג' (2011). האיגוף הימי בקרב היבשה. צבא ואסטרטגיה 13(1), 39-52 עמ' 40; אמברוז, ס' (2002). יום הפלישה (מ' ברקאי, מתרגם). זמורה-ביתן. 223-241 עמ' 233
- 22 נרווגיה נבחרה על-ידי בעלות הברית בשל אתר בסיסי הצוללות של גרמניה, שהיה חיוני למבצעים ההתקפיים שלה באוקיינוס האטלנטי. בעלות הברית מילאו את האוויר בשדרים מזויפים באיכות הצפנה נמוכה, והגרמנים האמינו שאכן תהיה נחיתה בנורווגיה. התוצאה הייתה שבאביב 1944 החזיקו הגרמנים לא פחות מ-13 דיוויזיות באזור נורווגיה. ראו: ביוור, אנטוני (2011). הפלישה לנורמנדי (ר' קינן, מתרגם). יבנה. עמ' 21-22; לידל הארט, ב' ה' (1981). גמישות אמפיבית וכוחות אמפיביים. צקלון, 9, 14-20 עמ' 17
- 23 בעלות הברית הציבו ארמיות אמריקניות בפיקודו של פטון, ה"קלסית" מפני שהאחרונה אינה מתייחסת למצב של האיום מהיבשה הקיים בענייננו ומתרכזת בים בלבד. להרחבה ראו: חורב, ש' (2021). המרחב הימי, אסטרטגיה ימית ומה שביניהם, עמ' 183-187. מערכות
- 6 לחימה אי-סימטרית - לוחמה בין יריבים שכוחם הצבאי בלתי שווה באופן ניכר, או שהאסטרטגיה או הטקטיקה שלהם שונים באופן מהותי. במקרה זה האי-סימטריה ניכרת בלחימה מהים אל מול לחימה מהיבשה. ראו: חורב, ש' (2021). המרחב הימי, אסטרטגיה ימית ומה שביניהם, עמ' 174-175. מערכות
- 7 לידל הארט, ב"ה (1981). "גמישות אמפיבית וכוחות אמפיביים". צקלון 9, עמ' 14-20
- 8 שם; FREEDMAN, L. (2013). STRATEGY: A HISTORY. OXFORD UNIVERSITY PRESS, עמ' 134-144
- 9 תוקידידס, (תשי"ט). תולדות מלחמת פילופוניס. (תרגם א.א. הלוי) עמ' 433-434. מוסד ביאליק. לטענת תוקידידס, ספרטה פתחה במלחמה נגד אתונה בשל הניצחונות של האחרונה מול הפרסים והחשש מהתחזקותה. האתונאים לחמו וניצחו את הפרסים כדי לשחרר את אחיהם בים האגאי. במהלך הלחימה יצרה אתונה צי ראוי לציון. ראו: שצמן, י' (1981). אנציקלופדיה של העולם הקלאסי. 493-494 ספרית מעריב
- 10 את הנחיתה יש להבין לנוכח האירועים שקדמו לה, מאז פרוץ מלחמת העולם הראשונה באוגוסט 1914. באוקטובר 1914 חסמו הטורקים את מצרי הבוספורוס ובכך הטילו מצור על רוסיה כשלא אפשרו לאוניות להיכנס לים השחור. זאת, נוסף למצור שהטילו הגרמנים על ההגעה לרוסיה דרך הים הבלטי. הצורך לפרוץ את המצור, כמו גם האמונה שטורקיה לא תהיה יריבה אמיתית, הביאו את הבריטים והצרפתים לפעול. המבצע הראשון נחל הצלחה מועטה. במבצע השני טיבעו מוקשים ימיים ותותחים טורקיים שעל החוף לא פחות משלוש ספינות בריטיות ואחת צרפתייה, ופגעו קשות בעוד שתיים. אצל הבריטים והצרפתים התגבשה ההבנה שללא שליטה בחצי האי גליפולי, הנמצא בחלקו הדרומי של המצר, לא ניתן יהיה לנצח במערכה על הדרדנלים, ולכן במוקדם או במאוחר יצטרך מישהו לנחות שם. להרחבה ראו: מורהד, א' (1983). גליפולי. (בן-נחום א', תרגם) מערכות, עמ' 110-113; STEEL, N. (1990) THE BATTLEFIELDS OF GALLIPOLI: THEN AND NOW 11. LEO COOPER, P. 11
- 11 מורהד, א' (1983). גליפולי. (בן-נחום א', תרגם) מערכות. עמ' 101
- 12 שם, עמ' 135
- 13 זוהר, א' (1985). "אסקורט", "רביב" פשיטות בחוף מפרץ סואץ, ספטמבר 1969. מערכות 297. 15-23 עמ' 16-18; אלמוג, ז' (2007). זרוע הים במלחמת שלום הגליל. מערכות 413. 11-19, עמ' 12-13
- 14 מבצע "אסקורט" נערך ב-6 בספטמבר 1969 ובו הטביעו לוחמי הקומנדו הימי שני סט"רים מדגם F-183 אשר נהגו לסייר בגזרת הפעולה של מבצע "רביב". ללא השמדתם לא הייתה שליטה

שנחשב על-ידי הגרמנים כמוביל הנחיתה, בשל ניסיונו המבצע. הם הוצבו בדובר, אל מול פה־דה־קלה. פעולת ההטעיה הייתה כה מוצלחת עד שבסוף מאי 1944 סברו הגרמנים כי לבעלות הברית 89 דיוויזיות בדובר, אף שהיו רק 47. רומל, שהיה מפקד ההגנה החופית, האמין כי הנחיתה תהיה בפה־דה־קלה ודאג לרכז שם את הכוחות שהיו חסרים בהמשך בנורמנדי. ראו: ביוור, אנטוני (2011). הפלישה לנורמנדי (ר' קינן, מתרגם). יבנה עמ' 21–23

24 מקנטייר, ב' (2013). בגידה כפולה: סיפורם האמיתי של מרגלי הפלישה לנורמנדי (י' מילוא, מתרגם). עם עובד. עמ' 17–21

25 זוהר, א' (1985) "אסקורט", "רביב", פשיטות בחוף מפרץ סואץ ספטמבר 1969. מערכות 297, 15–23, עמ' 23

26 מקנטייר, ב' (2013). בגידה כפולה: סיפורם האמיתי של מרגלי הפלישה לנורמנדי (י' מילוא, מתרגם). עם עובד. עמ' 16

27 הנחיתה של הכוחות נועדה לכישלון מראש, בעיקר בגלל חוסר ההיכרות שלהם עם הטופוגרפיה: חלק מהחופים היו צרים ולא מתאימים לנחיתה; בחלק מהם לא ניתן היה להגיע עם כלי השיט עד החוף כדי לאפשר נחיתה של הכוחות; היו חופים שלא אפשרו תמרון יבשתי ואפשרות לתפוס נקודות שולטות כדי לאפשר התבססות בחוף; בחלק מהחופים לא ניתן היה לבצע הטעיה על־מנת שהאויב לא יבין שמתבצעת בו נחיתה. לפני הנחיתה היה נדרש ניתוח טופוגרפי ובעיקר מודיעין מעודכן, שיאפשר בחירת חופים שלא ברור מאליו שמולם ייערך האויב להגנה ושגם שיתאימו לנחיתת הכוחות. להרחבה ראו: DOYLE, P. & BENNETT, MATTHEW R. (1999). "MILITARY GEOGRAPHY: THE INFLUENCE OF TERRAIN IN THE OUTCOME OF THE GALLIPOLI CAMPAIGN, 1915", THE GEOGRAPHICAL JOURNAL, 165(1), 35–34, עמ' 12–36

28 מורהד, א' (1983). גליפולי. (בן־נחום א', תרגם) מערכות. עמ' 115

29 שם. עמ' 322

30 VEGO, M. (2015) "ON LITTORAL WARFARE". 68(2) NAVAL WAR COLLEGE REVIEW 30, עמ' 33–41; BRADLEY, M. (2017). AMPHIBIOUS OPERATIONS IN CONTESTED ENVIRONMENTS: INSIGHTS FROM ANALYTIC WORK. SANTA MONICA, CA: RAND CORPORATION. [HTTPS://WWW.RAND.ORG/PUBS/TESTIMONIES/CT476.HTML](https://www.rand.org/pubs/testimonies/CT476.html). עמ' 3–4 (נצפה לאחרונה: מרס 2023)

31 LEWIS, A. (1998). "THE FAILURE OF ALLIED PLANNING AND DOCTRINE FOR OPERATION OVERLORD: THE CASE OF MINEFIELD AND OBSTACLE CLEARANCE". THE JOURNAL OF MILITARY HISTORY, 62, 787–807, עמ' 789–792; ADAMS, E. S. (1942). LANDING OPERATIONS ON HOSTILE SHORES, WAR DEPARTMENT, JUNE 2, 1941 UNITED STATES GOVERNMENT PRINTING OFFICE, WASHINGTON D.C, PP. 83–99

32 היעד של האסטרטגיה המכונה "שלילת גישה לשטח או אזור"

הוא למנוע מהיריב להביא את כוחותיו לאזור התמודדות מסוים, תוך שימוש באסטרטגיה ובמערכות נשק המצויות בידיו של הגורם הנוקט אסטרטגיה. מדובר בשימוש באמצעים כמו טילנות, תותחנות או מיקוש. ראו: חורב, ש' (2021). המרחב הימי, אסטרטגיה ימית ומה שביניהם. מערכות. עמ' 185

33 זוהר, א' (1982) "חיל הים במלחמת שלום הגליל" מערכות. 285, 45–49, עמ' 47; אלדר, מ' (1996). שייטת 11: הקרב על הצל"ש. הדר ארצי. עמ' 226–233

34 זוהר, א' (1982) "חיל הים במלחמת שלום הגליל" מערכות. 285, 45–49, עמ' 47; אלמוג, ז' (2014). מפקד שייטת 13, הפלגות חיי. כינרת, זמורה־ביתן, דביר. עמ' 1280

35 רז, ג' (2011). "האיגוף הימי בקרב היבשה". צבא ואסטרטגיה 39–52, עמ' 49–50 (1)

ALEXANDER, JOSEPH H (2008) "HIT THE BEACH", 36 MILITARY HISTORY, 25(4), 28–36. P. 3

37 גלעד, ע', (2023). "הצי הרוסי והמלחמה באוקראינה". בתוך חורב ש' ורבינוביץ ז' (עורכים), הערכה אסטרטגית ימית רבתי לישראל 2022/23 עמ' 201–219, עמ' 211–215

38 שם. עמ' 201–219, עמ' 217

שנחשב על-ידי הגרמנים כמוביל הנחיתה, בשל ניסיונו המבצע. הם הוצבו בדובר, אל מול פה־דה־קלה. פעולת ההטעיה הייתה כה מוצלחת עד שבסוף מאי 1944 סברו הגרמנים כי לבעלות הברית 89 דיוויזיות בדובר, אף שהיו רק 47. רומל, שהיה מפקד ההגנה החופית, האמין כי הנחיתה תהיה בפה־דה־קלה ודאג לרכז שם את הכוחות שהיו חסרים בהמשך בנורמנדי. ראו: ביוור, אנטוני (2011). הפלישה לנורמנדי (ר' קינן, מתרגם). יבנה עמ' 21–23

24 מקנטייר, ב' (2013). בגידה כפולה: סיפורם האמיתי של מרגלי הפלישה לנורמנדי (י' מילוא, מתרגם). עם עובד. עמ' 17–21

25 זוהר, א' (1985) "אסקורט", "רביב", פשיטות בחוף מפרץ סואץ ספטמבר 1969. מערכות 297, 15–23, עמ' 23

26 מקנטייר, ב' (2013). בגידה כפולה: סיפורם האמיתי של מרגלי הפלישה לנורמנדי (י' מילוא, מתרגם). עם עובד. עמ' 16

27 הנחיתה של הכוחות נועדה לכישלון מראש, בעיקר בגלל חוסר ההיכרות שלהם עם הטופוגרפיה: חלק מהחופים היו צרים ולא מתאימים לנחיתה; בחלק מהם לא ניתן היה להגיע עם כלי השיט עד החוף כדי לאפשר נחיתה של הכוחות; היו חופים שלא אפשרו תמרון יבשתי ואפשרות לתפוס נקודות שולטות כדי לאפשר התבססות בחוף; בחלק מהחופים לא ניתן היה לבצע הטעיה על־מנת שהאויב לא יבין שמתבצעת בו נחיתה. לפני הנחיתה היה נדרש ניתוח טופוגרפי ובעיקר מודיעין מעודכן, שיאפשר בחירת חופים שלא ברור מאליו שמולם ייערך האויב להגנה ושגם שיתאימו לנחיתת הכוחות. להרחבה ראו: DOYLE, P. & BENNETT, MATTHEW R. (1999). "MILITARY GEOGRAPHY: THE INFLUENCE OF TERRAIN IN THE OUTCOME OF THE GALLIPOLI CAMPAIGN, 1915", THE GEOGRAPHICAL JOURNAL, 165(1), 35–34, עמ' 12–36

28 מורהד, א' (1983). גליפולי. (בן־נחום א', תרגם) מערכות. עמ' 115

29 שם. עמ' 322

30 VEGO, M. (2015) "ON LITTORAL WARFARE". 68(2) NAVAL WAR COLLEGE REVIEW 30, עמ' 33–41; BRADLEY, M. (2017). AMPHIBIOUS OPERATIONS IN CONTESTED ENVIRONMENTS: INSIGHTS FROM ANALYTIC WORK. SANTA MONICA, CA: RAND CORPORATION. [HTTPS://WWW.RAND.ORG/PUBS/TESTIMONIES/CT476.HTML](https://www.rand.org/pubs/testimonies/CT476.html). עמ' 3–4 (נצפה לאחרונה: מרס 2023)

31 LEWIS, A. (1998). "THE FAILURE OF ALLIED PLANNING AND DOCTRINE FOR OPERATION OVERLORD: THE CASE OF MINEFIELD AND OBSTACLE CLEARANCE". THE JOURNAL OF MILITARY HISTORY, 62, 787–807, עמ' 789–792; ADAMS, E. S. (1942). LANDING OPERATIONS ON HOSTILE SHORES, WAR DEPARTMENT, JUNE 2, 1941 UNITED STATES GOVERNMENT PRINTING OFFICE, WASHINGTON D.C, PP. 83–99

32 היעד של האסטרטגיה המכונה "שלילת גישה לשטח או אזור"